

saakaldte frie Menighedsraad, og udstedte et Cirkulære af 24. September 1856, tror jeg, hvori han opfordrede Præsterne til at faa valgt Menighedsraad, uden at han gav nogen som helst Regel for Valget eller deslige. Præsterne kunde enten selv vælge dem eller kalde nogle Folk sammen og faa dem valgt paa en eller anden Maade. Dette Cirkulære blev senere af Orla Lehmann betegnet som en interessant Afhandling om Menighedsraad. Jeg har ikke tænkt her ved min Forespørgsel at komme ind paa selve Indholdet af de 3 nye Cirkulærer, jeg antager, at min Medforespørgger vil udtale sig derom, men naar man ser tilbage paa det Cirkulære, som Hall udstedte, og som betegnedes som en Afhandling om Menighedsraad, og ser, hvor løst det var, og hvor lidt af Regler det gav i omtrent enhver Henseende, skulde man næsten tro, at den nuværende Kultusminister har sat sig til at studere det, forinden han udstedte sit sidste Cirkulære.

En Afhandling om Menighedsraad, om den end er aldrig saa interessant, kan selvfølgelig ikke vække stor Opmærksomhed hos Lovgivningsmagten, og det var heller ikke Tilfældet den Gang, men da Ministeren ønskede at gaa videre og forelagde et Lovforslag, hvorefter de nyoprettede fattiges Kasser skulde bestyres af Menighedsraad, hvor der var oprettet saadanne, vakte det Opmærksomhed, thi saa fik Lovgivningsmagten Øje for, hvad man stod overfor, et Forsøg paa ad administrativ Vej at skabe Organer, der kunde gribe ind i Folkekirkens Forfatningsforhold og kunde udøve en Funktion, som upaatvivlelig ikke har ligget hos Præsterne alene, men hos de fattiges Forstandere, som valgtes af Menighederne. Og ved den Lejlighed tog Orla Lehmann i Landstinget Ordet og udtalte sig meget bestemt og klart for den samme Grundbetragtning, som jeg her har indledet med. Hans Udtalelser ville findes i Landstingstidenden for 1857, Sp. 1066. Med forudsat Tilladelse af den højtærede Formand oplæser jeg nogle Linier. Orla Lehmann sagde: „Grundloven fordrer, at Folkekirkens Forfatning skal ordnes ved Lov, og det er vor Ret, og det er vor Pligt at fordrer, at det skal ske. Om Tidspunktet, naar det skal ske, kan der strides; men Opgaven er stillet af Grundloven, og den kan ingen skyde fra sig. De store Vanskeligheder, som dette medfører, have ledet Kultusministeren til at søge stykkevis og gennem administrative Foranstaltninger at faa tilvejebragt noget i denne Retning. Kan dette saaledes lidt

efter lidt uden den lovgivende Magts Medvirkning administrativt og stykkevis komme ind i Verden og lejlighedsvis anerkendes af Lovgivningsmagten, saa faa vi ikke Folkekirkens Ordning ved Lov, men saa faa vi Folkekirkens Ordning ved administrative og stykkevise Foranstaltninger. Og idet jeg ikke behøver at forsikre Tinget om, hvad alle vide, hvilken stor Tillid jeg har til den nærværende Kirke- og Undervisningsminister, som til det nærværende Ministerium i det hele“ — siger Orla Lehmann — „saa maa jeg dog bede erindret, at han har ikke større Ret end enhver af hans Efterfølgere, og at enhver saadan administrativ og stykkevis Ordning efter Enkeltmands Opfattelse af Forholdene er noget, der selv for dem, der ere meget veltilfredse i Realiteten med, hvad der til Dato er sket, dog, naar de tænke Tanken til Ende, maa synes noget betænkelig“.

Saaledes saa Orla Lehmann og hans Venner paa de foreslaaede Foranstaltninger, hvorefter Bestyrelsen af de frie Fattigkasser skulde overlades til de i visse Tilfælde frit valgte Menighedsraad. Lehmann advarede stærkt imod at faa Kirkens Forhold, der jo uimodsigeligt trængte til en Ordning, ordnet stykkevis og administrativt. Thi selv om man, som han siger, har stor Tillid til vedkommende Minister, har denne ikke mere Ret end enhver som helst anden Minister, der kommer efter, og Konsekvenserne kunne blive farlige. Det var den Gang.

Det andet Tilfælde, jeg skal pege paa, hvor den samme Betragtning blev lagt for Dagen fra Venstres Side, var det Tilfælde, adskillige ærede Medlemmer kende fra deres Rigsdagstid, thi der er vel endnu adskillige tilbage fra 1883, da den kongelige Resolution af 8. Oktober blev behandlet her. Da drog hele Venstre med Sofus Høgsbro og N. J. Larsen som Forespørggere i Felten mod den Betragtning, der blev gjort gældende af daværende Kultusminister Scavenius. Gennemlæser man Forhandlingen den Gang, vil man finde, at det, man stærkest fremhævede, var, at samtlige disse Forhold skulde ordnes ved Lov og ingenlunde burde eller kunde ordnes ved administrativ Foranstaltning. Man har altsaa fra Venstres Side hævdet, at Grundloven krævede, at Folkekirkens Forfatning skulde ordnes ved Lov.

Nu skal jeg et Øjeblik berøre den anden Side af Sagen, som jeg ogsaa nævnedes straks, da jeg begyndte, nemlig den, at bortset fra, hvad Grundloven kræver, og de Grænser, Grundloven har stillet for